

Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
(Central University)

B-4 Qutub Institutional Area, New Delhi- 110016

संस्कृतमाध्यमेन पाठ्यक्रमाः

(Syllabi in Sanskrit Medium)

विद्यावारिधि (पीएच.डी.)

कार्यक्रम

(डॉक्टरेट स्तरीय)

Vidyavaridhi (Ph.D.)

Programme

(Doctorate Level)

सत्यापित
VERIFIED

Dee
सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

Smj
कुलसचिव / Registrar
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
(Central University)

B-4 Qutub Institutional Area, New Delhi- 110016

विद्यावारिधि (पीएच.डी.)

कार्यक्रम

(डॉक्टरेट स्तरीय)

Vidyavaridhi (Ph.D.)

Programme

(Doctorate Level)

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली 16

विद्यावारिधिपाठ्यक्रमः

प्रथमपत्रम्

क्र. सं.	विषयसङ्केतः	पाठ्यविषयः- शोधप्रविधिः	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
	CC-01		100	06
1.	ईकाई 01	अनुसन्धानस्य स्वरूपं संस्कृतवाङ्मये अनुसन्धानक्षेत्राणि च 1. अनुसन्धानशब्दस्य विचारः, अनुसन्धानस्य आवश्यकता। 2. संस्कृतवाङ्मये अनुसन्धानशब्दस्य तत्पर्यायशब्दानाम् आलोचना, परिशीलनम्, समीक्षा-विमर्श-इत्यादिपदानां निर्वचनम्। रिसर्च (Research) पदेन सह एतेषां सम्बन्धविवेचनम्। 3. अनुसन्धानस्य नूतनक्षेत्राणि।	16	01
2.	02	अनुसन्धानस्य प्रकाराः 1. विमर्शत्मकमनुसन्धानम् 2. विश्लेषणात्मकमनुसन्धानम् 3. तुलनात्मकमनुसन्धानम् 4. अन्तःशास्त्रीयमनुसन्धानम् 5. सर्वेक्षणात्मकमनुसन्धानम् 6. समीक्षात्मकमनुसन्धानम् 7. स्वतन्त्रशोधविषयः	16	01
3.	03	विषयचयनं संक्षितिकानिर्माणं च (क) विषयचयनम् 1. अभिरुचिः 2. योग्यता 3. विषयप्राधान्यम् 4. सामग्रीसमुपलब्धिः (ख) संक्षितिकानिर्माणम् 1. शीर्षकस्य स्पष्टत्वम् 2. अनुसन्धानस्य 3. शोधप्रबन्धरूपरेखा 4. मातृकाधारितशोधप्रबन्धस्य प्रस्तावेम् विवरणः	16	01
4.	04	सामग्रीसंकलनम्, तन्व्यालोचनं, तत्पद्धतयश्च 1. प्राथमिकग्रन्थोत्तमि- मूलग्रन्थाः, व्याख्याः, टीकाः, भाष्यं, विकृतिः, पद्धतिः। 2. आनुपङ्गिकग्रन्थोत्तमि- साहित्यतिहासः, ग्रन्थसूची, टीकाः, लेखाश्च। 3. आधुनिकोपकरणानि- अन्तर्भावम्, अन्तर्भावः, अन्तर्भावः, टीकाः, ई-कोशाः। 4. विषयनिर्माणं, अन्तर्भावः, अन्तर्भावः, अन्तर्भावः, अन्तर्भावः। 5. ग्रन्थालयः, ग्रन्थालयकार्यप्रणाल्यानि, सामग्र्यव्यवस्थापनप्रकारश्च। सामग्रीसंकलनपद्धतयः साधनकारपद्धतिः, मन्थनपद्धतिः, प्रश्नावलिपद्धतिः इत्यादयः।	16	01

Phu

सहायक कुलपति (शासकीय)
Assistant Registrar (Academic)

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110013
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

10/8/22

D. Tipu
10.8.22

Tipu
10/8/22

(2)

5.	05	शोधप्रबन्धनिर्माणम्, मूलसिद्धान्ताः, शोधप्रबन्धपद्धतिश्च 1. शोधप्रबन्धस्वरूपम्-उद्देश्यम्, निर्माणक्रमः, भाषा, लेखनरीतिः 2. सन्दर्भग्रन्थसूची निर्माणप्रक्रिया 3. कोशग्रन्थानां परिचयः वेदाश्च 4. शोधप्रबन्धे द्योवनुक्रमणिका, अनुक्रमणिका, अनुशीलित- ग्रन्थानुक्रमणिकाश्च। 5. परिशिष्टम् 6. टिप्पणीनिर्माणक्रमः 7. उद्धरणनियमाः	16	01
6.	06	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अंकाः: 05 2. शास्त्रसावङ्गसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या अंकाः: 05 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनप्रबन्धनञ्च अंकाः: 05 4. उपस्थितिः (75%-01अंकाः, 76%-80%-02अंकाः, 81%-85%-03अंकाः, 86%-90%-04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.) अंकाः: 05	20	01

सन्दर्भग्रन्थाः-(References)

1. आचार्य सत्यनारायण, संस्कृतशोधप्रविधिः, पृी, 2004.
2. डॉ. नगेन्द्र, अनुसन्धानस्य प्रविधिप्रक्रिया, राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम्, नवदेहली,
3. त्रिपाठी, भागीरथप्रसादः, अनुसन्धानपद्धतिः, सम्पूर्णानन्दग्रन्थमाला, 8, वाराणसी, 1969.
4. त्रिपाठी, ह्रददेव, अन्वेषणाविशेषाङ्कः, श्रीलालबहादुरशास्त्रीकेन्द्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्, नवदेहली, 1976
5. डॉ. कृष्णलाल, संस्कृत शोध-वैदिक अध्ययन, दिल्ली विश्वविद्यालय, दिल्ली,
6. Dash, K C. Elements of Research Methodology in Sanskrit, ChowkhambaOrientalia, Delhi, 1992
7. Murthy, SrimannarayanaM. Methodology in Ideological Research, Bhartiya VidyaPrakashan, Varanasi, 1991.
8. Kothari, C R, Research Methodology: Methods and Techniques, Wiley Co, Lids., New Delhi, 1985.
9. Kumar, Ranjit. Research Methodology: A Step by Step Guide for Beginners, 2nd edn. PersonEducation, Singar, 2005.
10. प्रो०रमेशकुमारपाण्डेयः, शोधविद्याविज्ञानम्, श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रियसंस्कृतविद्यापीठम्, नवदेहली।

Plu. Rul
10/8/22

D. Tripathi
10.8.22

10/08/22

द्वितीयपत्रम्
(प्रथमोभागः)

क्र. सं.	विषयसङ्केतः CC-02	पाण्डुलिपिविज्ञानं पाठालोचनञ्च	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 06
1.	ईकाई 01	1. भारतवर्षे लेखनकलायाः उद्गमः विकासश्च। 2. पाण्डुलिपिविज्ञानस्य स्वरूपं तस्याङ्गानि च (क) पाण्डुग्रन्थाः-पाण्डुलिपिग्रन्थानां वैविध्यम्। (ख) तालपत्रम्, तालपत्रस्य लेखनोपयोगित्वम्, प्रसिद्धमातृकाग्रन्थालयेषु विद्यमानाः विशिष्टतालपत्रग्रन्थाः। (ग) भूर्जपत्रम्, प्राचीनता, विशिष्टभूर्जपत्रमातृकाः, प्रसिद्धसंस्कृतकाव्येषु भूर्जपत्रस्याल्लेखः। (घ) कर्गदपत्राणि-कर्गदपत्रस्य प्राचीनत्वम्, लोहपत्राणि, काष्ठफलकम्, शिलाफलकम् इत्यादीनि। (ङ) मातृकानां स्वरूपम् आकृतिश्च।	16	01
2.	02	पाण्डुलिपिसंग्रहणस्येतिहासः, ग्रन्थसूचीनिर्माणम्, पाण्डुग्रन्थालयाश्च- (क) मातृकासंग्रहणस्येतिहासः तत्र विदुषां संस्थानानाञ्च योगदानम्। (ख) प्रसिद्धमातृकाग्रन्थालयानां परिचयः। (ग) सूचीनिर्माणस्येतिहासः तत्र नानाविदुषां योगदानम्। (घ) पत्रात्मकसूची (Card Catalogue) (ङ) विवरणात्मक-ग्रन्थसूची (Descriptive Catalogue) (च) ग्रन्थसूचीनां सूची (Catalogos Catalogorum) (CC) (छ) नवीनां ग्रन्थसूचीनां सूची (New Catalogos Catalogorum) N.C.C. (ज) विविधमातृकागाराणां ग्रन्थसूचयः। (झ) राष्ट्रियपाण्डुलिपिमिशन-उद्देश्यं कार्यपद्धतिश्च। (ञ) मातृकासम्बद्धाः पत्रिकाः। पाण्डुलिपि-संरक्षणम्- (क) पाण्डुलिपिग्रन्थानां संरक्षणम्, संरक्षणस्य आवश्यकता। (ख) पाण्डुग्रन्थविनाशने कारणाणि। (ग) संरक्षणोपायाः (Fumigation) (घ) सुस्थीकरणम् (Repair of Manuscripts) तैललेपनादिकम्। (ङ) पाण्डुलिपिसंरक्षणे प्रसिद्धाः प्राचीनश्लोकाः।	16	01
3.	03	पुरालिपिपरिचयः 1. लिपीनामितिहासः अध्यासश्च-(क) ब्राह्मीलिपिः।(ख) शारदालिपिः। (ग) प्राचीनदेवनागरीलिपिः।(घ) नेवारीलिपिः।(ङ) ग्रन्थलिपिः। 2. लिप्यन्तरणम्- (क) देवनागरीतः रोमनलिप्याम्।(ख) रोमनलिपितः देवनागर्याम्।	16	01

[Handwritten Signature]

[Handwritten Signature]
10/8/22

[Handwritten Signature]
10.8.22

[Handwritten Signature]
10/8/22

द्वितीयो भागः (पाठालोचनम्/पाठसम्पादनम्)

4.	04	<p>समीक्षात्मकसंस्करणनिर्माणे आधारभूतसिद्धान्ताः</p> <p>(क) किं नामपाठालोचनम्? पाठवैविध्यम्, पाठपरम्परा या प्राचीनपाठोपासनात् पाठसमालोचनस्य दृष्टान्तः।</p> <p>(ख) पाठालोचनस्य भूलसिद्धान्ताः उच्चतरपाठालोचनम्, अवरपाठालोचनम्, पाठसन्तोलनम्, मातृकावंशावलिनिर्माणम्।</p> <p>(ग) पाठसामाज्यविवेचनम्।</p> <p>(घ) पाठालोचनोपकरणानि-पाठसंकलनपत्रे सम्यक् पाठविनिर्णयसिद्धान्ताश्च।</p> <p>(ङ) वेद-पुराण-आगम-इतिहास-व्याकरण-काव्यशास्त्रग्रन्थानां पाठालोचनसिद्धान्ताः।</p> <p>पाठसम्पादनम्-</p> <p>(क) लिप्यन्तरणक्रमः (Transcription) पाठसंकलनम् (Collation), पाठसंकलनक्रमः।</p> <p>(ख) समीक्षणात्मकपाठसम्पादने दिग्दर्शनसिद्धान्ताः।</p> <p>(ग) लेखकदोषा दोषसंशोधनञ्च।</p> <p>(घ) एकलमातृकया पाठसम्पादनम् (वर्णनात्मकमातृकाणां सम्पादनम्)।</p> <p>(ङ) बह्वीभिः मातृकाभिः पाठसम्पादनम्।</p> <p>(च) पाठानां पुनर्व्यवस्थापनम्, पाठपुनर्व्यवस्थापने व्याकरणस्य छन्दःशास्त्रस्य च भूमिका।</p> <p>(छ) दोषसंशोधनम्-कल्पितपाठात् व्याख्येयपाठस्य बरीयस्त्वम्।</p> <p>समीक्षात्मकसंस्करणम्-</p> <p>(क) रामायणबालकाण्डस्य भूमिका (बरोदाससंस्करणम्)।</p> <p>(ख) महाभारतस्य आदिपर्वणः भूमिका (बोरी संस्करणम्)।</p>	16	01
5.	05	<p>पाण्डुलिपिसम्बद्धानि पारिभाषिकपदानिहस्त-प्रतिकृतिषु दोषकारणानि दोषपरिहारोपायाश्च-</p> <p>(क) समीक्षात्मकसंस्करणेषु उपयुज्यमानाः पारिभाषिकशब्दाः Colophon, Stemma, Archetype, Exemplar, Codex, Copy, Bi-Lingual, codices; Variant reading; Revisions, Critical Recensions etc. (See S.M. Katre's book, Indian Textual Criticism for a full list) and sutra, karika, bhasya, tika, pancika, nibandhavayakhya, vrtti, ellumi, avachueni.</p> <p>(ख) हस्तप्रतिकृतिषु चाक्षुषदोषाः, अक्षरलोपः, अक्षरभ्रान्तिः, स्वरचिह्नानां लोपः, अक्षराणां स्थानव्यत्ययः, वर्णप्रक्षेपः, सदृशाक्षरलोपः, पुनरावृत्तिः, अक्षराणां पदानां वा वियोजनम्, योजनम्।</p> <p>(ग) पाठभ्रान्तयः तत्परिहारोपायाश्च। (घ) दोषसंशोधनम्।</p>	16	01
6.	06	<p>1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अंकाः 05</p> <p>2. शास्त्रसामग्र्यसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या अंकाः 05</p> <p>3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनप्रवन्धनञ्च अंकाः 05</p> <p>4. उपरिच्यति: (75%-01 अंकाः, 76%-80%-02 अंकाः, 81%-85%-03 अंकाः, 86%-90% 04 अंकाः, 91% तः अधिकम् 05 अंकाः.) अंकाः 05</p>	20	01

[Signature]
10/8/22

[Signature]
10/8/22

[Signature]
10.8.22

[Signature]
10/8/22

सन्दर्भग्रन्थाः-(References)

1. ओझा, गौरी शंकर, हीराचन्द्र, प्राचीनभारतीय लिपिमाला, मुंशीराममनोहरलाल, 1993
2. तिव्कूश्रीनाथः शारदालिपिदीपिका, नईदिल्ली, 1983
3. भट्ट, ल.न., भारतीयग्रन्थसम्पादनशास्त्रप्रवेशिनी, राष्ट्रियसंस्कृतविद्यापीठम्, तिरुपति, 2002
4. मूलें, गुणाकर, भारतीय लिपियों की कहानी, राजकमलप्रकाशन, नईदिल्ली, 2004
5. राही, ईश्वरचन्द्र, लेखनकला (2 खण्ड), लखनऊ, 1983
6. शर्मा, रामगोपाल, पाण्डुलिपिसम्पादनकला, प्रभातप्रकाशनदिल्ली, 1979
7. सत्येन्द्र, पाण्डुलिपिविज्ञान, राजस्थानहिन्दीग्रन्थअकादमी, जयपुर, 1989
8. सरकार, दिनेशचन्द्र, भारतीय पुरालिपिविद्या, दिल्ली, 1996
9. अभिराजराजेन्द्रमिश्र, शोधप्रविधि एवं पाण्डुलिपिविज्ञान अक्षयवटप्रकाशन, इलाहाबाद,.....
10. भारतीयग्रन्थसम्पादनशास्त्रप्रवेशिनी, राष्ट्रियसंस्कृतविद्यापीठम्, तिरुपति, 2002
11. सं नृसिंहदेवशास्त्री, वृत्तरत्नाकरः, मेहरचन्दलछमनदास, नईदिल्ली, 1993
12. Basu, Ratna et al. Aspects of Manuscriptology. The Asiatic Society, Kolkata, 2005.
13. Bharathi H L N, An Introduction to Indian Textual Criticism and Modern Book Publishing, CIIL Mysore, 1988.
14. Murthy, Shivganasha R S, Introduction Manuscriptology, Sharada Publishing House, New Delhi, 1996.
15. Thaker, P Jayant, Manuscriptology and Text Criticism. Oriental Institute Baroda, 2002.
16. Rao M N, The Book Publishing Manual, Allied Publishers, New Delhi, 1974.

Prabhu
10/8/22

Ruf
10/8/22

D. Tripathi
10.8.22

Abhineet
10/8/2022

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110013
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

66

तृतीयपत्रम् (प्रथमो भागः)

क्र.सं.	विषयसङ्केतः	वाङ्मयसर्वेक्षणम् शोधसर्वेक्षणञ्च	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
	CC-03		100	06
1.	ईकाई 01	संस्कृतवाङ्मयस्य इतिहासग्रन्थाः, ग्रन्थकाराश्च- 1. वैदिकसाहित्यस्य प्रमुखाः इतिहासग्रन्थाः इतिहासकाराश्च। 2. लौकिकसंस्कृतसाहित्यस्य प्रमुखाः इतिहासग्रन्थाः इतिहासकाराश्च। 3. काव्यशास्त्रीयेतिहासग्रन्थाः इतिहासकाराश्च। पुराणेतिहास- विषयस्येतिहासग्रन्थाः इतिहासकाराश्च। 4. संस्कृतव्याकरणस्येतिहासग्रन्थाः, इतिहासकाराश्च। 5. भारतीयदर्शनस्य इतिहासग्रन्थाः ग्रन्थकाराश्च। 6. धर्मशास्त्रस्य इतिहासग्रन्थाः ग्रन्थकाराश्च। 7. ज्योतिषशास्त्रस्य इतिहासग्रन्थाः इतिहासकाराश्च। 8. अन्येषां संस्कृतशास्त्राणामितिहासग्रन्थाः इतिहासकाराश्च।	16	01
2.	02	स्वशास्त्रीयसिद्धान्ताः, ग्रन्थानां प्रामाणिकसंस्करणानि, सम्पन्नशोधकार्याणां सर्वेक्षणं नवानुसन्धानं च- 1. स्वशास्त्रीयेतिहासः। 2. स्वशास्त्रीयप्रमुखग्रन्थानां प्रामाणिकसंस्करणानि। 3. स्वशास्त्रीयपारिभाषिकशब्दकोषपरिचयः। 4. स्वशास्त्रीयप्रमुखसिद्धान्तानामध्ययनम्। 5. स्वशास्त्रेषुसम्पन्नानां शोधकार्याणां दिङ्निर्देशः। 6. स्वशास्त्रमाश्रित्य कृतानां शोधकार्याणां सर्वेक्षणम्। 7. स्वशास्त्रे नवानुसन्धानसम्भावनाः।	16	01
द्वितीयो भागः अनुसन्धानं प्रकाशननैतिकता च (Research and Publication Ethics)				
3.	03	सैद्धान्तिकपाठ्यक्रमः दर्शनं नैतिकता च- (3 होराः) (क) दर्शनस्य परिचयः-परिभाषा, प्रकृतिः कार्यक्षेत्रञ्च, अवधारणा, शाखाः। (ख) नैतिकता- परिभाषा, नैतिकदर्शनम्, नैतिकनिर्णयः, प्रतिक्रियाणां प्रकृतिः। वैज्ञानिकसम्बन्धः- (5 होराः) (क) वैज्ञानिकानुसन्धानसम्बन्धे नैतिकता। (ख) बौद्धिकसत्यानिष्ठा, अनुसन्धानशुचिता च। (ग) वैज्ञानिक-कदाचारः- मिथ्याकरणम्, विरचना (छलरचना), साहित्यिकचौर्यं शब्दचौर्यं च। (Falsification, Fabrication and Plagiarism- FFP)। (घ) निरर्थकप्रकाशनम्- भ्रमरूपम् (अनुकृतिः प्रतिकृतिर्वा), परस्परव्यापी- प्रकाशनम्, सलागी स्नाइसिंग (चिक्ना चुपडा प्रकाशनम्)। (ङ) चयनात्मकप्रतिवेदनम्, आधारसामग्र्याः मिथ्या प्रस्तुतिः। प्रकाशननैतिकता- (7 होराः) (क) प्रकाशननैतिकतायाः परिभाषा, परिचयः, महत्त्वञ्च।	16	01

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)

Assistant Registrar (Academic)

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब संस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-११००१६
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

[Signature]
10/8/22

[Signature]
10/8/22

[Signature]
10-8-22

[Signature]
10/8/2022

(7)

		<p>(ख) उपक्रम: दिशा च निदेशस्थापितस्य सर्वोत्तम मानकाः (COPE, WAME, etc.)।</p> <p>(ग) हितसंघर्षः</p> <p>(घ) प्रकाशनकराचारः परिभाषा, अवधारणा, अनैतिकव्यवहारः अथवा अनैतिकव्यवहारस्य विपरितनीयमानाः समस्याः प्रकाराश्च।</p> <p>(ङ) प्रकाशननैतिकतायाः कर्तृत्वस्य सहकर्तृत्वस्य वा उल्लङ्घनम्।</p> <p>(च) प्रकाशनकराचारस्य प्रत्यभिज्ञानम्, अभिप्रयोगः, पुनर्विचारश्च।</p> <p>(छ) लुण्ठकप्रकाशकाः पत्रिकाश्च।</p>		
4.	04	<p>प्रायोगिकपाठ्यक्रमः</p> <p>मुक्त-उपयोगप्रकाशनम् (4 होराः)</p> <p>(क) मुक्तोपयोगप्रकाशनम्, उपक्रमश्च।</p> <p>(ख) प्रकाशनसर्वाधिकारानाम् आत्माभिलेखानां च परीक्षणार्थम् ऑनलाइनसंसाधनम् (SHERPA/ROME)।</p> <p>(ग) SPPU द्वारा विकसिततार्थं लुण्ठकप्रकाशनानाम् अवबोधनाय सॉफ्टवेयर-उपकरणम्।</p> <p>(घ) शोधपत्रिकान्वेषकोपकरणम्- यथा जेन, एल्सेवियर जर्नल-अन्वेषकः, स्प्रिंगर-जर्नलटूल इत्यादिनि।</p> <p>प्रकाशनकराचारः (4 होराः)</p> <p>A. समूहचर्चा (2 होराः)</p> <p>(क) विषयविशिष्टनैतिकसमस्याः, मिथ्याकरणम्, छलरचना, साहित्यिकचौर्यं शब्दचौर्यं वा कर्तृत्वञ्च।</p> <p>(ख) हितसंघर्षः</p> <p>(ग) अभिप्रयोगः/आरोपः, पुनर्विचारः/पुनरावेदनम्, भारतात् विदेशाच्च दृष्टान्तः प्रवर्चना च।</p> <p>B. सॉफ्टवेयरउपकरणम् (2 होराः)</p> <p>(क) साहित्यिकचौर्यं शब्दचौर्यं वा, सॉफ्टवेयर इत्यस्य उपयोगः, यथा-Turnitin Urkund, एवं च मुक्तस्रोतसॉफ्टवेयर-उपकरणानि।</p>	16	01
5.	05	<p>RPE 06 : प्रदत्तकोषः (Databases) अनुसन्धानमेट्रिक्स (7 होराः)</p> <p>A. प्रदत्तकोषः (4 होराः)-</p> <p>(क) अनुक्रमणिका प्रदत्तकोषः (Database)</p> <p>(ख) उद्धरण प्रदत्तकोषः (Database) Web of Science, Scopus आदि।</p> <p>B. अनुसन्धानमेट्रिक्स (3 होराः)-</p> <p>(क) Journal Citation Report, SNIP, SJR, IPP, Cite Score इत्यनुसारेण जर्नल-प्रभावकारकः।</p> <p>(ख) मेट्रिक्स : h-index, g-index, i10-index, altmetrics.</p>	16	01
6	06	<p>1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अंकाः 05</p> <p>2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचयः अंकाः 05</p> <p>3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनप्रबन्धनञ्च अंकाः 05</p> <p>4. उपस्थितिः (75%-01अंकः, 76%-80%-02अंकाः, 81%-85%-03अंकाः, 86%-90%-04अंकाः, 91%तः अधिकम्-05अंकाः.) अंकाः 05</p>	20	01

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, क्लब संस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110017
B-4, Club Institutional Area, New Delhi-110017

10/8/22

000000
D. Tipantia
10-8-22

10/8/2022

(8)

Ph.D.

S. No. 4

Code: CC-04 (Compulsory Paper: Introduction to Computers)

Max Marks: 80+20=100

Credit: 05+01=06

S. No.	Contents	Marks	Credit
1	Introduction to Computer: Computer Organization, Input Devices, Output Devices, Central Processing Unit, Types of Memories, Storage Devices, Computer Software, Types of Software, Computer Languages, Compiler, Interpreter and Assembler, Operating System, Types of Operating System, Uses of Operating System.	20	1
2	Internet Technologies and Networking: Internet, Advantages of Internet, Limitations of Internet, Data Communication, Internet Services, ISP, Types of Internet Connections, Searching and Downloading from Internet, Virus and Internet Security. Email, Social Media, Social Networking.	15	1
3	Ms Office: Introduction to Ms Word. Introduction to Ms PowerPoint. Introduction to Ms Excel.	15	1
4	Practical Work* Based on Units 2 and 3	30	2
5	Internal Assessment	20	1
Total:		80+20=100	5+1=6

*Practical Examination may be conducted by Internal Examiners.

Recommended Readings:

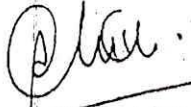
1. Computer Fundamentals: 6th Edition, Pradeep K. Sinha, Preeti Sinha, BPB Publications.
2. Computer Fundamentals: Anita Goel, Pearson Education.
3. Introduction to Computer Science: 2nd Edition, ITL Education Solutions Limited, Pearson Education.
4. Computer Fundamentals: B. Ram, PHI.
5. Fundamentals of Computers: V. Rajaraman, PHI.

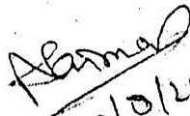
RUP

सहायक कुलसचिव
Assistant Registrar (Academic)

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110015
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

D. Tripathi
10.8.22

10/8/22

10/8/22

9